

Досвід професійної підготовки педагогів дитячих садків в освітніх закладах Румунії

В статті автор розкриває актуальні проблеми професійної підготовки педагогів дитячих садків в Румунії. Аналізує шляхи та форми удосконалення системи підготовки кадрів, виходячи з результатів реформування дошкільної освіти в Румунії.

Ключові слова: професійна підготовка, вихователь дитячого садка, галузь дошкільної освіти.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Проблема професійної підготовки в освітній сфері беззаперечно є актуальною, оскільки окреслює основні напрямки формування фахової компетентності педагога-вихователя. Підготовка відповідних кадрів для дошкільних установ, оновлення змісту, форм і методів організації виховання дошкільників переконують у потребі осмислення позитивного досвіду інших країн, запозичення педагогічних інновацій та технологій фахової підготовки освітян.

Окреслена нами тематика публікації актуалізує вивчення основних напрямів, тенденцій, перспектив розвитку системи професійної підготовки фахівців дошкільної освіти. Започаткований досвід порівняльно-педагогічного аналізу вітчизняних і зарубіжних систем підготовки зазначеної категорії фахівців дозволяє охарактеризувати шляхи вдосконалення і модернізації їх професійної підготовки.

З урахуванням вище зазначеного та напрацьованого досвіду кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича з колективом факультету педагогіки Сучавського університету імені Стефана чел Маре (Румунія) налагоджено співпрацю у напрямку ретроспективи становлення та розвитку системи підготовки педагогічних кадрів дошкільної галузі освіти в Румунії. Звернення до витоків цієї проблеми, зокрема до періоду на рубежі століть (кінця ХХ-го – початку ХХІ ст.) виправдано, оскільки саме тоді започатковувалося реформування дошкільної освіти в Румунії, навчальних установ з підготовки педагогічних кадрів дошкільної освіти. Стратегією реформ, які зорієнтовано на вимоги наступних десятиріч, є створення принципово нової системи освіти, яка б надавала можливість кожній людині отримати і постійно поповнювати знання, особливо зі своєї спеціальності, протягом усього її активного життя [2].

Аналіз досліджень і публікацій... В останнє десятиріччя вітчизняними вченими активно здійснюються дослідження в освітній галузі різних країн світу (Н.Абашкіна, Г.Андруцак, С.Власенко, В.Жуковський, Н.Заїченко, Л.Зязюн, К.Корсак, М.Лещенко, В.Поліщук та ін.). Фаховий інтерес у наукових пошукуваннях визначає зарубіжний досвід підготовки педагогічних кадрів (Л.Пухова, В.Гаманюк, М.Красовицький, А.Паринова, А.Вільчковська, Н.Карпенко та ін.). Проте окремі аспекти становлення фахівців в галузі дошкільної освіти висвітлені недостатньо.

Формулювання цілей статті... **Мета статті** – розкрити основні тенденції розвитку західноєвропейської вищої школи, зокрема, охарактеризувати систему підготовки педагогів дошкільної освіти в Румунії.

Виклад основного матеріалу... Тривалий час румунська система підготовки педагогів для дошкільних установ і початкової школи здійснювалася у вищих школах педагогіки (Liceul Pedagogic), які згодом отримали назву «нормальні школи» (Scoala Normala). Як і в більшості вузів соціалістичних країн, курс навчання тривав 5 років.

Модернізація цієї системи почалася в 1990 р., саме в той час, коли в Європі поширювалось прагнення до професіоналізації педагогічних кадрів і підвищення їх соціального статусу. До кінця століття вищі школи педагогіки і «нормальні школи» були скасовані, а на їх місці були створені професійні навчальні заклади, іменовані Академічними коледжами інституторів (Golegii universitare de Institutori). До завдань новостворених педагогічних закладів входила підготовка педагогів початкової школи та дошкільних установ у рамках короткострокової системи вищої освіти [3]. Інституторами в Румунії називаються і самі випускники таких педагогічних вузів.

В академічному коледжі студенти, які навчалися раніше у вищій школі педагогіки або «нормальній школі», отримували диплом інститутора через два роки навчання. Термін навчання для випускників інших вузів був розрахований на три роки. Проте на цьому зміні структури підготовки дошкільних педагогів не закінчилися і в 2001 р. їх освіта знову увійшла до компетенції

вищої школи педагогіки і «нормальних шкіл». Тепер підготовка педагогів елементарного і початкового ступенів здійснювалася вже двома інституційними структурами і на двох рівнях: вищими школами педагогіки і «нормальними школами» (тобто на рівні ВНЗ), а також академічними коледжами інституторів (університетський рівень).

Після зміни суспільно-політичної ситуації в державі в педагогічній пресі Румунії все частіше ведуться розмови про те, наскільки система підготовки педагогів початкової школи та дошкільних установ відповідає новим цілям, завданням, принципам національної та європейських освітніх систем. Потреба у функціональній і структурній реалізації вимог Болонського процесу у вищій освіті Румунії визначило подальші трансформації: підсумком і результатом дискусій, що бурхливо проводились на початку 2005/2006 навчального року стало рішення міністерства освіти і досліджень про розширення повноважень академічних коледжів інституторів і установ кафедр дошкільної і початкової шкільної педагогіки. До їх функцій входить не тільки підготовка, а й підвищення кваліфікації педагогів даної галузі, що відповідає практиці держав Європейського Союзу і водночас орієнтується на національні традиції (зокрема, використовуючи досвід академічних коледжів інституторів) [4].

Кафедри дошкільної і початкової шкільної педагогіки створюються в складі університетів, де є факультети психології та педагогіки. Вони ведуть підготовку за програмами трьох європейських циклів: цикл I триває 3 роки, цикл II – ще два роки і цикл III-наступні 3 роки (два останніх цикли дозволяють продовжувати освіту на рівнях бакалаврату та магістратури). Навчання має подвійну спеціалізацію (дошкільна та початкова освіта). Ця двопрофільна підготовка має значні позитивні аспекти: по-перше, більш ефективно вирішується завдання підготовки дітей старших груп до школи. Безумовно, що наступність між дошкільним закладом і початковою школою може краще здійснити педагог, який має фахові компетенції з цих спеціальностей. Випускник ВНЗ з означеною підготовкою є потенційним спеціалістом в зазначених освітніх галузях. Слід заважити, що майже в усіх регіонах Румунії проблема працевлаштування педагогів є актуальною.

Функціонування кафедр педагогічної освіти у вузах безпосередньо пов'язане з тенденціями поточного реформування елементарної та початкової шкільної освіти в Румунії. Відповідно до неї зазначені галузі освітньої системи також піддані структурним змінам і тепер відповідають новим циклам навчання. Цілі підготовки і подальшого підвищення кваліфікації педагогів переглянуті, конкретизовано завдання їх утворення, удосконалено навчальні плани і програми. Тому, майбутні вихователі повинні вирішувати конкретні завдання, передбачені реформою дошкільної навчальної програми, зокрема:

- застосування високих стандартів та орієнтованості на наукові дослідження;
- досягнення сумісності з європейськими освітніми системами;
- забезпечення орієнтації на загальнолюдські та культурно-освітні цінності;
- перетворення освіти з репродуктивного її типу на творчий (креативний).

Кінцевими цілями дошкільної освіти педагоги вважають: забезпечення всебічного та гармонійного розвитку дитини дошкільного віку, використання фізичного та психічного потенціалу кожної з них, враховуючи індивідуальний темп розвитку, нагальні потреби та її основний вид діяльності – гру; збагачення комунікативних здібностей дітей дошкільного, формування здатності до взаємодії з іншими дітьми та дорослими, з соціальним середовищем, його пізнання та опанування ним (шляхом залучення дітей до різноманітних форм пізнання – досліджень, вправ, тестів, експериментів); сприяння відкриттю кожною дитиною власної ідентичності та формуванню уявлення про себе; підтримка дитини дошкільного віку в опануванні знаннями, вміннями та навичками, необхідними як для навчальної діяльності в освітніх закладах, так і для майбутнього самостійного життя у суспільстві.

Найбільш суттєвою зміною, яка відбулася внаслідок реформи дошкільної освіти в 2000 році, стало переорієнтування програми із змісту освіти на її мету. Після реалізації реформи навчальних програм, окремі аспекти системи дошкільної освіти були проаналізовані ЮНІСЕФ. Результати цих досліджень представлені у двох методичних листах, опублікованих в електронному форматі на сайті Міністерства освіти і науки. Перший (літера А) названий «Навчальні стратегії, застосовані у дошкільній освіті», а другий (літера Б) – «Доступність, рівність, якість дошкільної освіти» [3]. Зі змісту досліджень окремі науковці виокремлюють наступні негативні аспекти. Так, вихователі дитячих садків використовують переважно пояснювальні методи, результатом яких стає надмірний вербалізм (найбільш розповсюджені: пояснення, демонстрація, бесіда, проблемна ситуація та навчальна гра). Недостатньо часу діти проводять у грі з іграшками; у дитсадках «не заохочується ігрова атмосфера, вона тут нагадує навчально-виховний процес у 1 класі». У навчально-виховному процесі педагоги надають більшого значення віковим, а не індивідуальним особливостям дітей. Відповідно недостатньо докладають зусиль щодо індивідуалізації навчання [3].

Згодом, у 2003-2004 роках, були проведені наступні дослідження ЮНІСЕФ, які визначили наступні позитивні аспекти, що з'явилися після 2000 року: поділ навчального середовища на «центри за інтересами»; використання «методу проєктів»; запровадження методик «навчання через співпрацю».

Деякі аналогічні результати були отримані після мікродослідження, проведеного румунськими вченими навесні 2008 року у 30 державних дитсадках одного з великих міст Румунії [4]. Дослідження проводилося у рамках магістерської програми «Освітні політика та менеджмент», організованої факультетом психології та педагогічних наук Університету ім.А.І.Куза (м.Ясси, Румунія). Аналіз навчальних програм цих дитячих закладів показав, що існують дві чітко виділені навчально-виховні системи:

1. Традиційна система, в ході якої навчання здійснюється, здебільшого, за видами діяльності та переважає монодисциплінарний підхід; спостерігається перевага пояснювального методу (вербалізм); використовуються переважно двовимірні навчальні матеріали; переважають фронтальні навчальні заходи та кероване навчання; навчально-виховна діяльність за межами корпусу дитячого закладу становить тільки 12% від здійснюваної діяльності; оцінювання здійснюється, здебільшого, на основі індивідуальних карток та менше – на основі систематичних спостережень за дошкільнятами.

Дану систему навчально-виховної діяльності в дитячому садку використовують більшість вихователів. Як правило, практикуючі педагоги постійно отримують від міністерства та шкільних інспекторів інструкції та практичні рішення щодо застосування навчальних програм. Вичікувальне та «відкладальне» ставлення, яке демонструють ці вихователі по відношенню до нововведень, можна інтерпретувати як форму їх пасивного опору заходам реформи.

2. Інноваційна система, адаптована до змін у програмі. Ця навчально-виховна система передбачає використання інтегрованого й міждисциплінарного підходу, зосередженого на тематичних проєктах. Такому виду діяльності віддає перевагу менша кількість вихователів. На нашу думку, вказані педагоги–практики змогли відійти від певних ментально-поведінкових стереотипів, адаптувалися до змін, запроваджених у рамках реформування програм, відтак, були придатними до програмних інновацій.

Результати, отримані у процесі дослідження, дали змогу визначити окремі проблеми, що стоять перед дошкільною освітою у м.Ясси. Можна дискутувати, якою мірою проблеми місцевого рівня можуть бути інтерпольовані на національну систему дошкільної освіти. Тим не менше, румунські науковці вважають, що вони є достатньо показовими й певним чином позначаються на підготовці майбутніх вихователів дитячих закладів, оскільки студенти, окрім теоретичної підготовки у вищих освітніх закладах, набувають практичних навичок під час проходження неперервної педагогічної практики у дитячих садках з різними навчально-виховними системами.

Так, за висновками дослідників (D.Potolea, L.Ciolan), існує прямий зв'язок між еволюцією концепції якості підготовки фахівців освіти та еволюцією розробки навчальних програм в Європі і в усьому світі. По суті, «стрижнем» якості освіти є саме діяльність вчителя, вихователя з учнями (дошкільнятами). У баченні Чена існує три хвили з питань організації якості системи освіти [3]:

– хвиля 1970-х років, коли йшлося про «внутрішнє» забезпечення якості (англ. – *internalqualityassurance*) – на цьому рівні більше враховуються документи, аніж власне діяльність із дітьми, маючи на увазі, переважно, дотримання певних бюрократичних процедур і стандартів. Припускають, що на цьому рівні на даний час і знаходиться румунська система освіти;

– 1980-і роки, коли виникла ідея щодо забезпечення якості через інтерфейс (англ. – *interfacequalityassurance*) – на цьому рівні важливу роль відіграє задоволення користувачів отриманими послугами, якість менеджменту, ринкова конкурентоспроможність та публічна відповідальність постачальників освітніх послуг. З нашої точки зору, у румунській системі освіти майже відсутні інституції, які відкрито проводять таку політику. Більшість керівників освітніх закладів не роблять нічого іншого, крім якомога більш спритної імітації практичного запровадження викладених вище принципів.

– 1990-2000 роки, коли було розпочато дискутування проблематики «якості для майбутнього» (англ. – *futurequalityassurance*). Освіта дитини не повинна враховувати лише поточні потреби дошкільників, а й майбутні. Тому підготовка вихователів вимагає бачення подальшої перспективи розвитку дитини.

Таким чином, досвід впровадження нових навчальних програм в систему дошкільної освіти в Румунії залежить від якості підготовки фахівців даної галузі, а саме:

– підвищення професійних якостей викладацького складу: йдеться про розвиток загальної компетентності (застосування нових технологій, знання іноземних мов, педагогічну культуру, засвоєння міжнародного педагогічного досвіду тощо);

– підвищення якості навчальних програм: зміна програмних цілей і завдань, засобів навчання тощо;

– підвищення якості оцінювання;

– підвищення якості управління освітнім процесом: організаційна культура тощо.

Особливу увагу слід приділити комунікаційному аспекту навчального процесу: основною формою роботи в аудиторії має стає групова (що, треба зауважити, з одного боку, вчить працювати в команді, з іншого – не сприяє індивідуалізації підготовки студентів). У студентів таким чином вироблятимуться не тільки предметні навички, а й співробітницькі, психологічні, комунікаційні, адміністративні. Крім того, в контексті перегляду освіти на соціальному і політичному рівнях акцент в організації підготовки студентів матиме ступеневий взаємозв'язок між якістю і результативністю їхньої роботи.

Висновки... В окресленому дослідженні ми звернулися до питань організації освіти педагогів дошкільної сфери виключно з метою висвітлення західного досвіду підготовки вихователів. Сьогодні очевидно, що реструктуризація системи освіти педагогів для початкових шкіл і дошкільних установ та наслідки її модернізації відповідно до вимог ЄС вивчені в Румунії недостатньо. Однак вихід румунської освіти на загальноєвропейський рівень, гуманізація і демократизація навчального процесу зі студентами, застосування нових педагогічних технологій сприяють покращенню підготовки педагогічних кадрів у ВНЗ країни.

Перспективи подальших пошуків у напрямку дослідження вбачаємо у порівнянні систем підготовки фахівців дошкільної освіти в Румунії та Україні: визначення загальних тенденцій, що характеризують розвиток педагогічної освіти в цих країнах, а також досвіду, що може бути запозичений.

Список використаних джерел і літератури:

1. Беленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання : [моногр.] / Г. В. Беленька. – К. : Світлич, 2006. – 304 с.

2. Вульфсон Б. Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века / Б. Л. Вульфсон. – М. : УРАО. 1999. – 250 с.

3. Potolea D. Teacher Education Reform in Romania: A Stage of Transition / Potolea D., Ciolan L. // Institutional Approaches to Teacher Education within Higher Education in Europe: Current Models and New Developments. – Bucharest : UNESCO-CEPES, 2003. – 123 p.

4. Ghid pentru învățământul preșcolar: o abordare din perspective noului curriculum / Camelia Munteanu, Eusebiu Neculai Munteanu; cuv / înainte de Constantin Cucuș. – Iasi : Polirom, 2009.

Аннотация

М.И.Олейник

Опыт профессиональной подготовки педагогов детских садилов в образовательных заведениях Румынии

В статье автор раскрывает актуальные проблемы профессиональной подготовки педагогов детских садилов в Румынии, в частности анализирует пути и формы усовершенствования системы подготовки кадров исходя из результатов реформирования дошкольного образования в Румынии.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, воспитатель детского садика, отрасль дошкольного образования.

Summary

M.I.Oliinik

Experience of Professional Preparation of Teachers of Preschool is in Educational Establishments of Romania

In the article the author exposes the issues of the day of professional preparation of teachers of preschool in Romania, in particular analyses ways and forms of improvement of the system of training of personnels coming from the results of reformation of preschool education in Romania.

Key words: professional preparation, educator of preschool institution, branch of preschool education.

Дата надходження статті: «1» жовтня 2012 р.